

Het feestelijk schoonmaken der graven in Posso.

Door Dr. F. J. FOKKEMA.

De graven worden in Posso op bevel van den Bestuursambtenaar elke maand schoongemaakt. Soms doet de bevolking dit echter eigener beweging op feestelijke wijze.

Zending Wesseldijk vroeg zich af wat daarvan de reden kon wezen. Welk doel beoogde men met dit feest? Nu is het reeds voldoende bekend, dat de landbouw in het middelpunt staat der animistische religie, zoodat het voor de hand lag tusschen het bedoelde feest en den akkerbouw verband te zoeken. Het bleek den zending dan ook, dat het hoofddoel was, een goeden rijstoogst te verkrijgen; door het houden van dit feest zou de rijstbouw slagen. Dit is evenwel nog niet alles. Wij zouden mistasten als wij alleen op den goeden uitslag van den rijstbouw gingen letten. Het is namelijk zeer opmerkenswaardig, dat bij deze feestelijke gelegenheid de meeste zorg wordt besteed aan de graven dergenen, die in het laatstverloopen tijdvak zijn gestorven. De oude graven laat men liggen, voor de dooden daarin neergelegd werd reeds feest gevierd, de versche graven zijn aan de beurt, en na de feestviering houden de echtgenooten hun huwelijk met den overleden man of overleden vrouw voor geëindigd.

Het feest ter gelegenheid van het schoonmaken der graven is dus niets anders dan een surrogaat voor de vroegere doodenfeesten.

De vraag is thans, hoe moet de zending staan tegenover dergelijke feesten? Mogen de Christenen daaraan meedoen? Zijn deze gebruiken niet door en door heidensch en ten zeerste af te keuren? Dit punt was op de laatste conferentie van zendelingen, gehouden te Tentena, 6 Januari 1915, aan de orde en het interesseert ons te weten hoe men in deze aangelegenheid positie kiest.

Wat moet men doen? Het feest verbieden is zeker wel het meest radicaal en sluit elk misverstand uit. De zending keurt dan het schoonmaken der graven niet af, maar het feestvieren, dat ten slotte zuiver animistisch is in aard en strekking en op geen enkele wijze steun vindt in de heilige Schriften.

De Broeders in Posso hebben dit forsche besluit niet genomen. Door een verbod laat immers het verkeerde geloof zich niet uitroeien. Vele Christenen zouden zich er niet aan storen, anderen zouden heimelijk er wel iets op vinden. Wie zal controleeren wat in het verborgen geschiedt? Bovendien, de Christenen staan in nauw familie-verband met niet-Christenen. Als nu den Christenen verboden wordt deel te nemen aan den feestelijken maaltijd, zal dit een ongewenschte verwijdering geven tusschen bloedverwanten. Zoolang niet allen zich vrijwillig hebben gesteld onder de leiding van den zending, is het niet mogelijk door verboden het beoogde doel te bereiken.

Verbieden dus niet, omdat voldoende controle ontbreekt en uitwendige maatregelen geen gewenscht resultaat waarborgen.

Wat moet er dan gebeuren? Moet men alles op zijn beloop laten? Dit evenmin, want wij kunnen niet stillekens gedoogen, wat met het Christelijk geloof niet strookt. Wij moeten ons er tegen verklaren; is het niet door een verbod, dan toch door ons getuigenis. Hoe licht worden anders de Christenen vastgehouden door de overgeleverde gebruiken of wederom neergetrokken in een bezoedelde atmosfeer. Zij zijn nog niet zóó ver gevorderd, dat zij niet meer de overleggingen van den vorigen wandel aan deze handeling zouden verbinden. Door herhaald getuigen worde dus, volgens anderen, het gebruik bestreden. De lange maar zekere weg, waarop het verkeerde geloof voortdurend wordt ondermijnd, verdient huns inziens de meeste aanbeveling. Eindelijk zal het tijdstip wel komen, waarop de gansche bevolking het Christendom aanneemt. De onjuiste opvattingen zijn dan niet door verboden teruggedrongen, maar door persoonlijk getuigenis overwonnen. Met kan het door telkens positie te nemen tegen het aanrichten van feestelikheden bij het herstellen der graven, dáár heen sturen, dat op den duur het

eigenlijke werk alleen wordt verricht door het daarvoor noodige aantal personen, terwijl er verder geen genoodigden bij tegenwoordig zijn. Op deze wijze blijft het schoonmaken der graven in gebruik, maar het feest, surrogaat der doodenfeesten, valt weg. Het was vooral zendeling Schuyt, die zich tot tolk van dit gevoelen maakte en ongetwijfeld in het Christelijk Protestantsch-gereformeerd beginsel steun vindt voor zijn standpunt.

Een ander standpunt wordt ingenomen door Dr. Alb. C. Kruyt. Hij erkent, dat het feest bij het schoonmaken der graven niets anders is dan een surrogaat voor de vroegere doodenfeesten. Ook acht hij een verbod evenmin als de anderen geraten, omdat vele Christenen zich er niet aan zullen storen en anderen er langs een achterdeurtje wel wat op zullen vinden. Maar — en dit is het bijzondere van zijn standpunt — naar zijn inzicht hebben de doodenfeesten nu een vorm aangenomen, die door het Christendom wel kan worden aanvaard.

Bij de Broedergemeente te Zeist schijnt het de gewoonte te zijn, dat de gansche gemeente één keer in het jaar, met Paschen, na een godsdienstoefening het kerkhof bezoekt. Daar worden de namen afgelezen van hen, die sinds het vorige Paaschfeest zijn gestorven. Daar wordt gezongen, daar worden koralen gespeeld en dan keert de gemeente naar het kerkgebouw terug. In dezen trant handelende, voelt Dr Kruyt er veel voor, om met de hoofden en oudsten af te spreken het feestelijk schoonmaken der graven te doen plaats hebben bijv. op den tweeden Paaschdag. Iedere zending kan dan aan dit feest een wijding geven naar dat hij dienstig acht, terwijl natuurlijk ook de onderwijzers van tevoren goed geïnstrueerd moeten worden. Langen tijd zal men nog heidensche gedachten aan dit feest verbinden, maar langzamerhand kan het een Opstandingsfeest worden. Het Paaschfeest zal door zulk een regeling meer beteekenis voor de menschen krijgen.

Een niet gering te schatten voordeel is, dat bij dit officiële feest dan alles in het openbaar geschiedt. De zending kan zelf de leiding nemen en controle oefenen. Tegenwoordig wordt alles ongecontroleerd gedaan en grijpt er waarschijnlijk veel plaats, waarvan wij niets weten. Een opleving der

doodenfeesten is dus niet waarschijnlijk; daarvoor staat alles te veel in het teeken der publiciteit en in het teeken der Zending. Wel is er een practisch bezwaar, n.l. dat dit feest overal op denzelfden dag zal worden gehouden en er allicht familieleden zijn, die gaarne het doodenfeest, of kerkhof-feest, van meer dan één hunner nabestaanden zouden willen bijwonen. Daarvoor zullen zij dan de goede gelegenheid missen, omdat de gestorvenen op verschillende plaatsen zijn begraven en de begraafplaatsen dikwijls ver uiteen liggen. Toch is dit bezwaar niet overwegend, omdat naar Toradja'sche gewoonte het gezin zich in zulke gevallen zal kunnen verdeelen, vertegenwoordigers uitzendende naar de verschillende kampongs of wijken. Dr. Kruyt is derhalve van oordeel, dat het in elk geval goed is een proefneming te wagen in dorpen met een vrij talrijke Christelijke gemeente. Tot deze proefneming is dan ook besloten; zij zou uitgevoerd worden den tweeden Paaschdag 1915, te Malitoe onder leiding van zendeling Wesseldijk; te Binowoi onder leiding van den goeroe en te Taripa onder leiding van Dr. Kruyt. Met belangstelling zullen wij de berichten over deze feestviering afwachten.

Wat ons echter op het oogenblik het meest interesseert is de vraag of deze maatregel onze instemming heeft. Komen wij, in dezen trant handelende, niet te veel in Roomsche lijn? Indien iemand dit mocht vreezen, dan zouden wij hem willen opmerken, dat het directe gevaar wel niet erg groot zal wezen. Want ten eerste zijn het hier Protestanten, die de leiding hebben; ten tweede is de uitgesproken bedoeling het Paaschfeest der Christenen in het middelpunt te stellen en niet het vereeren der dooden in bescherming te nemen, of het invoeren van een soort allerzielen-dag te bevorderen. Het is volgens Dr. Kruyt te verwachten, dat het Paaschfeest in beteekenis zal winnen, omdat het aller aandacht vraagt, en voor opleving van de dooden-vereering behoeft geen vrees te bestaan, ook zelfs dan niet, als van het versieren der graven weer meer werk zal worden gemaakt.

Dit alles toegegeven blijft het evenwel een feit, dat uit paedagogische overweging een Roomsche methode toepassing vindt. Wijst dit er misschien op, dat in Posso de geschiedenis der Roomsche Katholieke kerk opnieuw, maar

nu in zeer verkort proces, doorleefd zal worden? en zullen wij door het snelle tempo en het bewust Protestantsch leven der leiders inderdaad aan Roomsche gevaren ontkomen? of zullen de volksziel en de Genius loci ten slotte veel meer van de natuurlijke religie vasthouden dan wij wenschelijk achten? Is het werkelijk goed te keuren, dat de historische opvatting, nauw aansluitend aan de traditie, het hier wint van de principiële preciseering? Als het onze nobele bedoeling is de inlanders tot vrije persoonlijkheden op te voeden, is het dan noodig hen wederom vast te leggen aan het bestaande? Tegenover het doorgevoerde individualisme geeft het historische, in engeren zin het traditioneele, ongetwijfeld tegenwicht en heeft het onbetwistbare rechten, maar is dit hier niet een drukkende last? Door getuigenis alleen, en zoo men dat niet wil of niet kan, door getuigenis en verbod, valt waarschijnlijk evenveel te bereiken als door het drukken van een Christelijk stempel op de heidensche doodenfeesten. Het eerste heeft bovendien dit voor, dat het de paedagogische lijn is van het Gereformeerd-Protestantisme, het laatste daarentegen rechtvaardigt de praktijk van het Roomsche Katholicisme.

N a s c h r i f t. Dr. N. Adriani schreef ons naar aanleiding van dit punt het volgende, dat wij gaarne hier een plaats geven:

In zake het feestelijk schoonmaken der graven, is het (nu de zaak reeds in gang is) noodig af te wachten hoe de uitwerking der nieuwe plechtigheid zal zijn. In het voortdurend protesteeren, zonder ingrijpen, zie ik geen heil. Of de vergelijking met de gewoonte der Broedergemeente wel steek houdt, weet ik niet, maar het komt mij zeer verstandig voor, dat het feest is toegelaten, georganiseerd en onder leiding der Christelijke voorgangers gebracht. Ontaardt het later, dan zullen er wel genoeg zijn, die den zendeling steunen als hij het wil afschaffen.